

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocijalno glasilo.

Štev. 56.

V Ljubljani, v soboto 29. oktobra 1898.

Letnik III.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah ob 11. uri dopoldne. — **Naročnina** je za vse leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. Vsaka številka stane 8 novč. — **Dopisi** pošiljajo se uredništvu „Slov. Lista“ v Ljubljani. — **Nefrankovani dopisi** se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — **Naročnina, reklamacije in oznanila** se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“ v Ljubljani. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani, **Gradišče štev. 15.** Uradne ure od 10. do 12. dopoldne. — **Oznanila** se računajo po navadni ceni.

Po deželnozborski volitvi v Kranju in Loki.

Dober „gšeft“ je hotela napraviti „Narodova“ stranka z velikodušnim činom, da se je vsaj na videz ločila od Nemcev in zvezala v deželnem zboru s poslanci katoliško-narodne stranke. Menila je, da je s tem za vse večne čase kupila vse volilce kranjskih mest za svoje kandidate, tako kakor kupi mesar vole na sejmu in jih potem žene v hlev. V teh prijetnih nadah se je zibala ona klika, ki ničesar ne dela za blagostanje naroda, ki bi pa vendar tako rada dobila komando in bič nad kupljenimi volilci obeh „spravljenih“ strank. Zato se je kandidat Šubic le „po dolžnosti“ predstavil čast. g. kranjskemu dekanu, katerega je sicer smatral za „klerikalca“. In še več! „Narodovci“ so mislili, da so kupili tudi vse neodvisne mestne volilce, vse tiste, ki niso v organizaciji pri nobeni izmed obeh vladajočih strank, in kupili tudi somišljenike „Slov. Lista“. Ker so živeli v tej bedasti domišljavosti, ni čudo, da so postali vznemirjeni, ko je nastopil samostojni kandidat g. Koblar, dobivši od neodvisnih narodnih meščanov iz Kranja in Loke povabilo, da naj kandiduje. Začel se jim je podirati plot pri kupljenem zelniku; volilci so začeli kazati, da imajo še nekaj svoje pameti in političnega prepričanja, katero se ne strinja s krivimi načeli „Narodovega“ šefredakterja.

In število mož v obeh gorenjskih mestih, ki nočejo plesati po „Narodovi“ piščalki, ni tako malo! Strahu so se tresli „Narodovci“, ko so videli, da niso kupili prepričanja vseh mestnih volilcev. Pričeli so divjo agitacijo za svojega kandidata, „skoraj“ Ločana Šubica, tekali od hiše do hiše, pisali članke v svoj umazani dnevnik, mazali, grozili, tulili. Nasproti jim je stal kandidat Koblar brez posebne agitacije, brez organizovane stranke, brez glasila, brez denarja. In, o groza! Vendar je zmagal Koblar v Loki,

v Kranju je pa dobil lepo število glasov! V Loki je namreč dobil Koblar 46, Šubic 41, v Kranju Koblar 43, Šubic 86 glasov, skupaj je tedaj dobil Šubic 127 in Koblar 89 glasov. Ako bi bil Koblar imel na razpolago le polovico onih sredstev, katera je rabila „Narodova“ stranka, zmagal bi bil popolnoma, in tedaj bi se bilo še bolj očitno dokazalo, da volilci nočejo biti na prodaj — s „slogo“.

Mi bi bili g. Koblarju tudi privoščili, da bi bil zmagal, ker naš dež. zbor potrebuje takih mož. Neumno je, če „Narod“ kriči, da je Koblar kršil slogo, ker je on najmanj vezan na kako kupčijo obeh strank in ker bi bil on zastopnik prave sloge v deželnem zboru, namreč kot zastopnik Slovencev, ne pa zastopnik te ali one stranke. Povdarjati moramo tudi z vso odločnostjo, da je on kandidoval popolnoma samostojno, na svojo roko, in da je dobil poziv zato iz srede neodvisnih meščanov, katerim nihče ne more ukazovati, koga naj volijo.

Nevoljni so pa te dni „Narodovci“ tudi zato, ker se je kandidat Šubic vsled Koblarjeve kandidate morale postaviti na jako zoperno jim stališče. Izvlekel je na volilnem shodu v Kranju gosp. Šubic iz prahu program narodne stranke iz l. 1894., za katerega se sedanja „Narodova stranka“ toliko briga, kakor za lanski sneg. Kako je? Ali je gosp. Šubic volilce samo „farbal“, ali pa je iz prepričanja govoril, da se bode v politiki tesno držal načel katoliške vere? V prvem slučaju se zameri volilcem, v drugem pa svojemu šefu dr. Tavčarju, ki je nedavno proglasil luteransko vero kot temelj razvoju našega naroda. Neprijetno je dirnil Šubic z onim programom „Narodovce“ pod nos tudi zato, ker so se spomnili, kako je nasprotni kandidat Koblar na shodu l. 1894 govoril zoper zvezo z Nemci in kako so mu takrat ploskali, sedaj pa na komando morajo tuliti zoper njega, ko bi začel govoriti zoper zvezo z Nemci. Konflikt je neizogiben, če je Šubic mož. On ni vezan na

nemškutarske zveze prejšnjih poslancev, tedaj vsled obljubljenе lojalnosti do naroda mora kmalu poprašati dr. Schaflerja, koliko časa bo še sedel v dež. šolskem svetu, in glasovati bode moral Šubic zoper 6000 gl. letne podpore „Theatervereinu“, ko bode kolega dr. Tavčar glasoval za podporo. Natančno bodo volilci pazili, kako bode izpolnoval Šubic oni program iz l. 1894. v dejanju tudi glede socijalnega vprašanja, dalje, če se bode ganil za železnico in če bodo letos „zavezniki“ Schweigel-Tavčar & Cons. ravno tako nasprotni železnici Tržič-Kranj-Loka, kakor so bili lani, ko so vrgli pod klop celo ponižno resolucijo. In takih zadev je še več. Žalostno bi bilo, ako bi volilci k vsemu, kar stori poslanec, morali le kimati. Koristno pa je za Loko in Kranj, da je njih novi poslanec dobil v opoziciji kontrolo o izvrševanju podanega programa. To bi bilo pa nemogoče, ako bi bili vsi mestni volilci v Kranju in Loki le kupljeni volilci. Tudi neodvisni volilci drugih kranjskih mest so g. Koblarju hvaležni, da jih je obvaroval jarma, katerega jim je hotela nataktniti „Narodova“ klika kot dar za dovršeno spravo. Ako sprava ne prinese boljšega sadu, naj le gredo „Narodovci“ nazaj v — Schweigelovo naročje.

Iz državnega zbora.

Dunaj, dne 27. oktobra.

Sedanje zasedanje naložilo je slovenskim poslancem veliko dela in veliko odgovornosti. Znani sklep katoliško-narodne stranke v Ljubljani prisilil je poslance in vlado, da se o Slovencih resno govori, da se njih težnje resno uvažujejo. Poslanci in vlada so se poprijeli resno zastavljene zadače, posvetovali sta se vsaka skupina zase — in potem zopet skupaj o slovenskih težnjah in potrebah, ter se nasprotno prepričala, da je slovensko vprašanje resnim smatrati, ter da se smejo poslanci na vlado, ki

Slovensko gledališče.

Drama.

7. in 18. oktobra. — Martin Smola ali kinematograf. Burka v treh dejanjih. Spisala Oskar Blumenthal in Gustav Kadelburg.

Pisatelja sta znana gledališka šaljivca. Svoje proizvode kujeta z občudovanja vredno naglostjo in gotovostjo. Zato pa zalagata vsa nemška gledališča in sta prava odrešenika lačnih gledaliških blagajn. Nastopajoče osebe so pa večinoma samo stari znanci, da pa postane kuha papriciranejša, pritakneta vedno še par navadni družbi neobičajnih tipov. Dejanje se odlikuje po veliki plitvosti, katero pa znata pisatelja prijetno zakriti z menjavanjem in stopnjevanjem komiških situacij, kojih poiščeta z neko matematiško gotovostjo nabrani kopici starih, novih, dobrih in slabih dovtipov. Literarne vrednosti seveda taka dela nimajo; namenjena so le zabavi in temu namenu ustrezajo popolnoma Blumenthal Kadelburgove glume.

Burka bi bila vse drugače prodrila, ko bi se bil g. Prejac zavedel, da ne „igra“ na kakem diletantskem odru. Dozdeva se mi, da mu je blagohotna kritika, s katero smo ga pozdravili takoj v začetku, všla v glavo. Povdarjam vnovič,

da je nadarjen igralec, pa — začetnik. Zato pa mora svoje vloge vestno študirati, ako teži po naslovu umetnik. Intendantca slovenskega gledališča se je morala doslej vedno boriti z domišljavimi in prenapetimi igralci, povem pa, da zloglasnega besedila „brez mene ne morete izhajati“ odslej ne bomo več trpeli! Tacega Martina Smola ves večer gledati, kakoršnega nam je predstavil g. Prejac — kaka smola! Človeka, ki prekroka vso noč, menda še nikoli videl ni. Njegova igra je naredila name sledeči utis: igralec skuša eksperimentovati z gledališkim terminom „plavati“, pa grozovito — vtone. Pogoj v proizvodanju moderne burke je nagel, deroč tempo, dovtip mora slediti dovtipu tako brzo, da gledalec nima časa pomišljati. Vse to pa je g. Prejac do cela preprečil ter s tem svojim soigralcem pokazal najlepše momente. Med premijero in reprizo je poteklo najmanj dni, g. Prejac pa je ostal — dosleden. Koliko občudovanja in pravega veselja je vzbudil g. Verovšek s svojim atletom Poteronom! Izvrsten karakterni komik je. Ko bi se vsak igralec vselej toliko potrudil in toliko učil, imeli bi vse drugače dramske predstave. Glasno priznanje občinstva naj mu bode v zadoščenje in v spodbudo. Gosp. Danilo teži menda letos po višku. Med svoje najboljše

uloge prištevati mu je Borisa Menskega. Pri reprizi je igral dovršeno. Sploh moram povdarjati, da so domače diletantske moči presegale daleko one — nazivane umetniške. Gospa Danilova in gosp. Inemann sta bila kot tašča in tast izvrstna. Gdč. Slavčeva je svojo ulogo sicer šablonski, pa prav dobro govorila. Ostali igralci niso pokvarili ničesar.

21. oktobra. — Fedora. Drama v štirih dejanjih. Spisal Victorien Sardou. (Gostovanje gospe Zofije Borštnikove iz Zagreba.)

Klaar pravi v svoji dramaturgiji francoske moderne drame o Sardou-jevih senzačnih igrah, da napravljajo utis šahovnih nalog. Vsakdo ve, kdo bode v toliko in toliko dejanjih mat, pa se zanima k večjemu za poteze, — ako zvite finte uže obrabljene niso, — nikakor pa ne za figure, katere, dasiravno lepše izrezljane, skrbno pripravljene slučajni pehajo sem in tja. Ta karakterizacija se prilega deloma tudi senzačni drami „Fedora“. Sardou, tako dovršen, briljanten in efekten dramatiški tehnik, ne razpolaga z ono neohodno potrebno poetično silo, ko nam slika tragiške momente. Za trenotek deluje v nas tragiški učinek, a se naglo umakne logični razdovednosti. Snov vsem njegovim dramam je tragedija ženskega telesa in zato junak vedno

se poučuje temeljito o slovenskih potrebah, — vlada pa na poslanstvo, ki zastopa resno in odločno ne samo interese svojega naroda, marveč tudi celokupnost države, popolnoma zanesti in drug drugemu zaupati. Med slovensko delegacijo in vlado stoji pa kot trdna vez zastopstvo Poljakov in Mladočehov, kateri so se slovesno izrekli, da jih veže slovanska vzajemnost z Jugoslovani. Tako je zajamčena zveza Slovanov v parlamentu in s tem zanesljiva slovanska parlamentarna večina, na katero se hoče sedanje ministerstvo opirati. Do zdaj še ni nobena vlada priznala, da se čuti solidarno z večino, sedajni ministerski predsednik grof Thun je pa javno v zbornici proglasil, da hoče vzajemno z desnično večino, t. j. s Slovani voditi vladni voz. Slovanska krščanska narodna zveza uvaževala je resno položaj in konečno zjedini se na sledečo resolucijo:

„Zaveza naroči svojim odposlancem v odseku za nagodbe, da glasujejo za vpeljanje specialne debate o nagodbah in za volitev dotičnih podrobnostnih odborov.“

„Zaveza izjavlja, da se drži sedajne parlamentarne večine, od katere pričakuje, da jo bo pri izpeljavi njenih pravičnih in nujnih zahtev dejansko podpirala.“

S tem pa poslansko delo še ni končano, dognati bo treba posamne težnje jedno za drugo, in v to naj slovenski poslanci zastavijo vse svoje moči.“

Poleg splošnih sej v državnem zboru, ima odsek za nagodbe vsak dan sejo. Razpravljalo se je v generalni debati silno obširno. Slovenska poslanca pl. Berks in Šuklje sta se po dogovoru v „Zvezi“ izbrisala iz listine govornikov, ker se je itak že preveč časa porabilo za generalno debato. V sredo zvečer se je sklenilo po glasovanju, da pride odsek v specijelno debato o nagodbah, in to s 21. glasovi proti 13.

Zbornica je imela v torek svojo 13. redno sejo. Prvo je odgovoril ministerski predsednik grof Thun na dotično interpelacijo poslanca Gregorig-a zaradi kuge, ki je nastopila v dunajski bolnišnici. Navedel je vse podrobnosti slučaja in konečno zagotavljal, da ni nikake nevarnosti, ker se je presrbelo na vse strani, da se huda bolezen uduši. Konečno je omenil še laskavo umrlega bolniškega zdravnika dr. Müller-ja, ki je postal žrtev svoje požrtovalnosti.

Vsled predloga Gregorig-a sklenila je zbornica jednoglasno, da se otvori o tem predmetu razprava, kar se je do prihodnje seje odložilo.

Na to je prestopila zbornica na redno razpravo o proračunskem provizoriju, o kateri točki sta govorila določena glavna govornika Hoffman pl. Wellenhof proti in Herold za predlogo.

Prvi govornik omenil je med drugim tudi, da ni potreba, da bi se pri nadsodišču v Gradcu slovenski razpravljalo, ker itak vsi slovenski odvetniki nemški jezik umejo in ga uporabljajo, ter da se ne more unemati za novo univerzo v Ljubljani, ker zadostujejo sedajne univerze, ki gojijo nemško vedo že cele veke.

Herold bičal je nemško prevzetnost, in poleg tega malenkostnost, ker se vedno naglaša, da je Nemštvo v nevarnosti, da gineva i. t. d. To je znak časa in sedajnih vladajočih oseb. Kaj tacega bi prejšnja voditelja Herbst in Plener nikoli ne bi bila priznala. Nemce le to žali, ker čutijo, da je njih postopanje nasproti Slovanom v Avstriji krivično. Krivica jih peče in iz tega dejstva izvira njih neplemenito postopanje. Herold je polemizoval proti Hoffmanu, proti socijalistu Dascinskemu in proti Stojalovskemu, katerega so pristaši zaradi zadnjega govora popolnoma popustili, in končno je proklamiral govornik slovansko vzajemnost kot temelj sedajne večine.

Štirinajsta seja z dne 27. t. m. je bila določena razpravi o kugi na Dunaju. Začetkom seje je zahteval poslanec Kienman, da se prične razprava o odgovoru ministra baron Dipaulya zaradi mlinarskega obrta, poslanec Lecher pa, da se razpravlja o odgovoru ministra pravosodja pl. Ruber-ja glede propada orožniške tovarne v Steier-u. Zbornica je odklonila oboje zahtevanje z večino glasov. Na to je provzročil hudi Wolf mali škandalček, vzel je namreč slugi, kateri je pobiral volilne listke za volitev v državno sodišče, košek, ga vrgel na tla in tako raztresel listke. Občna obsodba je kaznovala razposajenčka.

Potem je sledila razprava o ministerskem odgovoru zaradi kuge. Prijavilo se je 33 govornikov, kateri hočejo javnosti dokazati, da je vlada zakrivila to nesrečo, ki so jo židovski zdravniki prouzročili. Učni minister Bylandt je zagovarjal načelo, da je treba poučevati uzroke bolezni in nje pričetek, ter da je le nesrečni slučaj prouzročil pri poskušanju bolezni. Dunajsko mesto je namreč že zdavnaj zahtevalo novo bolnišnico zunaj mesta, a vlada se je temu protivila zgolj zaradi troškov. Govorniki krščanski socijalisti Gregorig, Schneider, Steiner napadali so ostro vlado in židovstvo, katero je zagovarjal liberalce Steiner. Govornikom se je ponudila zaželjena priložnost, da govore za ulico, a vse to v veliko škodo za stolno mesto. Domačini so silno razburjeni, ptujci so pa kar zbežali z Dunaja. Nekateri hoteli so se kar čez noč spraznili. Poizvedbe pa vendar le kažejo, da se je bolezen omejila in uničila.

Prihodnja seja bo 4. novembra t. l.

Iz občinskega sveta ljubljanskega.

V seji dne 25. t. m. se je posestnikoma dr. Kopriviin J. Hanušu dovolilo vsakemu po 125 gld. odškodnine za mestni občini odstopljeni svet. Priziv g. Grajzarja je prišel zopet in sicer tretjič na vrsto. Občinski svet in stavbeni odsek sta prva dva pota prišla proti mnenju gosp. župana do zaključka, da se naj ugoti prizivu. Tretjič jim je pa g. župan pojasnil stališče in priziv je bil odklonjen proti jednemu glasu. Čudno, kako se mnenja premenjajo! Gotovo bi ne škodovalo, če bi se bila zadeva poprej v klubu temeljito obravnavala, predno da se javno uprizoni tako trikratno glasovanje. To ne upliva ugodno na občinstvo.

G. obč. svet, Dimnik je poročal o spreminjenem programu za jubilejsko slavnost na mestnih ljudskih šolah. Vse šole praznujejo 1. decembra s sv. mašo v stolni cerkvi. Šolarjem se bodo razdelile knjižice „Zlati jubilej“, „Cesar Fran Josip I.“ in podobice. Nemškim učencem jednake knjige v nemškem jeziku. Vsaka šolska zastava dobi spominski trak, vsaka učilnica podobo cesarice Elizabete. Iz preostanka dovoljenih 1200 gld. se omisli revnim šolarjem obleko.

Obč. svet, dr. Požar je poročal o zgradbi mestne dekliške osemrazrednice pri sv. Jakobu. Stalo bo poslopje okoli 80.000 gld. Sprejme se načrt barona Krausa in Völka. Financiranje posojila razpravljalo se bo v prihodnjem deželnem zboru. Proti mnenju odb. Gogole, naj se pogaja magistrat s kranjsko hranilnico glede zamenjave prostora z Virantovim vrtom, se je povdarjalo, da o takem pogajanju s kranjsko hranilnico ni veliko upanja, kakor je dosedaj kazala skušnja. Sprejel se je predlog poročevalca z dostavkom g. Gogole.

Obč. svet, Senekovič je poročal o razširjenju II. mestne deške šole oziroma zgradbi III. deške ljudske šole. Po odklonitvi predloga dr. Hudnikovega, naj se preide o tej stvari na dnevni red, pojasnjeval je gosp. Dimnik v daljšem temeljitem govoru razmere na mestnih šolah in stanje učiteljev. Proti predlogu odseka, da se naj napravi pri sedanji II. mestni deški ljudski šoli prizidek za 5 oziroma 6 učnih sob, stavil je on protipredlog, naj se magistratu naroča, da naj poizveduje, jeli potrebna III. mestna deška šola, in če je potrebna, naj to poroča občinskemu svetu, da se vse potrebno ukrene za to novo stavbo, ker če bi se potreba nove šole pokazala, bi bil izdatek za projektovani prizidek zaman izdan, ker bi se le nekaj nepopolnega ustvarilo. Na podlagi statističnih podatkov je dokazoval, kako se število otrok v Ljubljani množi, in kako so otroci nakopičeni v učnih sobah. Kazal je na uzoren red in upravo v Lichtenthurnovem in Marijaniškem zavodu,

ženska. Nasprotje med uničujočim in ohranjajočim nagonom, med strastnim sovraštvom in plamtečo nasladno ljubeznijo, konča Fedora. Drama je izvrstno in fino instrumentirana, ako se smem tako, izraziti. Dijalog je eleganten, zanimiv in dovtipen, nastopajoče skupine pa imenitno osredotočene in perspektivsko zastavljene.

Naša ljuba rojakinja in odlična umetnica gospa Zofija Borštnikova je nastopila kot gost v naslovni ulogi. Ni bila baš povsem razpoložena, pa občudovati sem moral njeno premišljeno, detajlirano, umetniško zaokroženo igro. Zadnjikrat sem jo videl, ko je bila še član slovenskega gledališča in od tedaj je poteklo žalibog že precej let. Takrat je imela, kljub umetniški nadarjenosti, še množico onih hib, katerih se ne morejo otresti malomestni igralci, zbog ne ravno razsežnega duševnega obzorja. Med tem pa je živela v umetniškem ensembledu, učila se od svetovnoznanih tragedij in našla svoji veliki duši docela se klanjajoče telo. Na višku svoje umetnosti je danes. Njena vseskozi realistiška igra je navdušila obilo občinstvo. Ker je večkratno njegovo gostovanje v letošnji sezoni zagotovljeno, imel bodem priliko natančneje analizovati njeno umetniško igro. Ulogo grofa Ipanova pri nas ni

mogoče zastaviti. Gosp. Inemann je izvrsten in vsestranski igralec, za take vloge pa nima dovolj notranje moči in strastnega ognja. Žrtvovati se pač mora, ker je na našem gledališču — „dekle za vse“. Dognana stvar je, da je od soigralca odvisen ves utis, zato pa ni prodrli strastni zadnji prizor tretjega dejanja, kakor tudi ne tragičen zaključek drame. Izvrstno risano epizodiško ulogo ženskega „roué-ja“ grofico Olgo je itak mojsterski predstavljala gospa Danilova. Ostali so izvedli svoje naloge pri meroma dobro, nekateri celo prav dobro, v očigled temu, da so se morali naučiti igro tako hitro. Če je bilo to neobhodno potrebno, o tem raje molčim. Ensemble v prvemu dejanju je pa menda ravno v svoji bojzaljivi negotovosti dobro zadel ono zmedeno in vibravo situacijo, ko prinese smrtnoranjene grofa Vladimira. Seveda so bili razven gostinje vsi prekričavi. Da je pa igra iztekla sploh tako povoljno, zaslugo ima jedino režiser — Victorien Sardou. Svoje igre opremi z najvestnejšimi režijskimi opazkami Pridene natančen načrt prizorišča, spremlja gibanje vsake posamezne osebe in skupin prizor za prizorom ter vedno zaznamuje mesto, kje je komu stati in opiše celo kostume. Torej je treba samo nekoliko paznosti, no in to zadene menda

vsakdo lahko. Nekdo je še, poleg že v igri sami označenih mest, barbarski črtal ter s tem ekspozicijo popolnoma skvaril.

Gledališče je bilo zasedeno.

—m.

Opera.

27. oktob. Fried. pl. Flotow: Marta. Po štiriletnem odmoru je stopila v četrtek „Marta“, ljubeznjivi ta plod Flotow ove muze, vnovič pred slovensko občinstvo, na novo inscenirana in s povsem drugim objemom. Insceniranje opere, o kateri izpregovorimo v prihodnji številki nadrobneje, se je kaj dobro posrečilo, oživilo je oder in isti veseli duh, ki je vladal ondi, se je polastil vsega občinstva. Predstava je bila resnično zelo zabavna, saj zbujala že dejanje samo, združeno z humoristiško-liriško glasbo, zanimanje in najboljše razpoloženje v vrstah poslušalcev. In da so leti svojo zadovoljnost izkazovali v prav navdušenih izrazih hvaležnosti, je zaslužilo vse predstavljajoče osebe, na čelu jim g. kapelnik Benišek v polni meri. Že z odličnim proizvajanjem ouverture si je naklonil g. kapelnik burno priznanje in si je isto ohranil do konca predstave.

V naslovni ulogi Marte je dosegla mladostna naša koloraturna pevka gospica Štastna prvi svoj veliki uspeh. Pristrčna v svojem nastopu

katere je ustanovila kat. narodna stranka, mi pa, pravi govornik, ki pripadamo narodno-napredni stranki, ne smemo zaostati. G. podžupan dr. vitez Bleiweis mu je odgovarjal, da občina ne bode zmogla poleg dekliške šole še stroške za novo deško šolo. Če so otroci nako-pičeni v šoli, to ne škoduje toliko. Kake so pa razmere po deželi? Lichtenthurnov zavod in pa Marijanišče ni ustanovila kat. narodna stranka, ampak zasebniki, ker ta stranka sploh ni za šolstvo, kakor je to pokazala v deželnem zboru. Vidi se, da ji je na tem ležeče, da biva v deželi kolikor mogoče veliko analfabetov (!). Strokovnjaka zdravnika je dobro zavrnil g. inženir Pavlin, češ na deželi je glede prevelikega števila otrok v učni sobi popolnoma drugače. Tam so otroci le nekaj ur v šoli, potem pa celi dan na prostem. V mestu pa pridejo otroci iz zaduhlih sob zopet v — zaduhle.

Govorili so še gg. dr. Požar, Gogola, dr. Hudnik, ki je bil mnenja, da bo treba globoko poseči v žep — v katerem je suša. Po našem mnenju je ta debata pokazala, da se gg. premalo bavijo s prihodnostjo. Če se pokaže potreba, pa takoj naredi — dolg. Da so šole prenapolnjene, je istina. Zaradi tega bi moral šolski odsek že poprej na to opozoriti in reči v toliko letih moramo zgraditi novo šolo. Finančni odsek bi pa moral skrbeti za denarno pokritje, da se že leta poprej stavi vsako leto gotova svota v proračun, in kedar je denar skupaj, se prične zgradba. To se vse lahko pokrije iz tekočih dohodkov, ni treba lezti v dolgove, če se le ozira na — potrebne izdatke. Poprava dvorane in dve novi cesti na periferiji mesta bi lahko še počakali, namesto teh bi lahko skoraj stala — nova šola. Potovalni stroški tudi tako rastejo, a vspeha — nobenega. Opozarjamo le na poto-vanje g. župana z nadinženirjem g. Duffejem. Kaj imamo od tega? Dotične načrte bi se brez poto-vanja tudi dobilo. Šole so potrebne, tem bolje za ljudstvo, in mi popolnoma pritrjujemo g. Dimniku glede tega, in pa, da se stanje učiteljev zboljša.

Sprejela sta se predloga g. Dimnika, da se vrše poizvedbe in predlog poročevalca, da se izdela troškovnik za prizidek.

Na koncu se je interpeliral obč. svet, g. Turk g. župana, zakaj so se dobitki za efektno loterijo naročili pri tujih in ne pri domačih firmah, in zakaj se je isto zgodilo z uro na vremenski hišici. G. župan je odgovarjal jako ner-vozno, da so se dobitki skupno pri jedni firmi po nasvetu banke naročili, ker so tudi domači zlatarji odklonili delo za 30.000 kron, izvzemši g. Doktoriča, ki je pa prišel prepozno, ko je naročilo že odšlo. Vremensko uro pa bi tukajšnji urarji ne mogli tako ceno in dobro oskrbeti. Odgovornost pa pade na vse občinske sveto-

poda menjajoče se pojave Martine duše in trme v raznih stopnjah ljubezni, nagajivosti in ponosa jako prikupljivo. Pela je z veliko pridnostjo in uspela je srečno v vrsti rutiniranih svojih kolegov. Blagodejno se je glasil polni, prelepi alt gospice Radkiewiczzeve (Nancy), katero je kot pevko in kot igralko visoko ceniti. Izrazovita v mimiki družji gospica Radkiewiczzeva odločnost z gibčnostjo v samosvojem kretanju. Simpatično dvojico Lyonela in Plumketta sta predstavljala jednako simpatično g. Rasković in Fedyczkowski, oba vrla igralca in dobro priznana mojstra v petju. Različni značaj zvestih prijateljev sta pogodila markantno in bil je g. Rasković ognjevit v afektu, čutapoln v udani ljubezni, med tem ko je g. Fedyczkowski z zložno svojo dobro srčnostjo dosegel posebno v komičnem prizoru z zaželjeno Nancy vzpričo fine in nevsiljive svoje humoristike obilo priznaja.

Gospod Noll (Lord Tristan), o čegar režij-skem prizadevanju se je izrekla pohvala že zgoraj, se je tudi kot komik prav dobro podal v ensembu in je postal jednako drugim solistom deležen prav živahnega odobravanja. Pohvaliti je brez pridržka tudi zbor, čigar nastopi so mnogo pripomogli k najboljšemu razpoloženju, v katerem se je vzdržalo občinstvo do konca večera.

valce, ki so takrat za to glasovali. Galerijo, ki je pritrjevala g. Turku, pokaral je g. župan, češ g. Turk si je naročil štafazo in čital interpelacijo, katero so mu sestavili urarji, a galerija se nima vmešavati v debato. Ko hoče na to takoj zaključiti sejo, ugovarja g. Turk, da ima pravico g. županu odgovarjati. On se ne zadovolji s tem odgovorom, kajti vsaj bi tukajšne firme, ki dobe stvari veliko ceneje od velikih firm kot zasebnik, pridobile rabat. Odločno ugovarja, da si je koga naročil. — Tajna seja.

Izvirni dopisi.

Iz Kranja, 25. oktobra. Dan 23. oktobra t. l. ostane nam Kranjčanom v neizbrisnem spominu. Prevzvišeni gospod knezoškof dr. Jeglič prišel je v naše mesto birmovat. Kako radostno so Kranjčani vsprejeli svojega ljubljene vladiko, naj svedoči naslednje vrstice:

Navedenega dne obdal se je Kranj v praznično obleko. Vsaka hiša je imela najmanj po jedno zastavo. Največ je bilo, seveda, trobojnic. O 8. uri vsprejel je knezoškofa na kolodvoru veleč. gosp. dekan Anton Mežnarec. Pod farovžem čakali so vsprejema: občinski odbor, na čelu mu župan gosp. Karol Šavnik, okrajni glavar gosp. dr. N. Gstettenhofer, Gorenjski Sokol, gasilno društvo, bralno društvo z zastavo, moško pevsko društvo „Kranj“, „Narodna čitalnica“ z zastavo; dalje vsi gimnazijski dijaki z gg. profesorji, učenci in učenke ljudskih šol. Med lepo ubranim zvonjenjem in gromenjem topičev, pripeljal se je knezoškof v mesto, katerega je pozdravila najprvo jedna izmed učenk, ter mu podala krasen šopek. Dalje bili so predstavljeni: gimn. ravnatelj g. Jožef Hubad, kateri je knezoškofa v daljšem govoru pozdravil, stotnik gasilcev g. Ignacij Pock, zatem okrajni glavar in župan. Slednji je knezoškofa pozdravil v krasnem govoru imenom mesta Kranja. Vsprejema se je pa vdeležila tudi ogromna množica družega ljudstva. Vsakemu pozamezniku se je na obrazu bralo, kaj čuti njegovo stee. Ljubez-nivi, preprijazni obraz knezoškofa, njegova dobrohotnost, posebno pa, ker je veren sin naroda, ker čuti ž njim in dela zanj, vse to nas je pri njegovem prihodu navdušilo in najraje bi bil vsakdo zaklical: saj on je isti, katerega smo ne-strpno pričakovali. Srečen narod, ako ima take vodnike!

Prav za prav, se je pa Kranj pokazal šele zvečer v svojem lesku in blesku. Nebroj lučij po oknih, transparenti, čez trg prepreženi balončki in serenada pevskega društva „Kranj“ — so zanesljive priče, da so navedene besede resnične. Pevsko društvo je nastopilo ta večer v prvič in reči smemo, da si je pridobilo simpatije meščanov. Kakih 50 pevcev, katere je spremljevalo gasilno društvo z balončki in bakljami, pelo je pod spretnim vodstvom g. J. Moharja tri pesmi in sicer: „Sveta noč“, „Pozdrav“, in „Slovanski svet“. Po izvršenem petju se je knezoškof v toplih besedah skozi okno zahvalil. Obširni prostor pred farovžem je bil poln občinstva, katero je priredilo knezoškofu burne ovacije. Naslednji dan je prevzvišeni blagoslovil gim. kapelo. Temu opraviilu je prisostoval tudi deželni predsednik.

Iz Črnomaljskega okraja. 27. oktobra. Ko sem prebral zadnji dopis iz Novega Mesta in potem iz Kamnika glede nemškutarije pri naših političnih uradih, sem si mislil: no, saj vender nismo pri nas jedini. „Kakor sem poizvedel iz prvih virov, vsi dopisi na župne urade in na šolska vodstva dohajajo v nemščini“ tako toži Kamničan. Isto velja pri nas. Slovenski dopisi in naslovi od c. kr. okr. glavarstva so — bele vrane. Čudno je to, da se vsaj slovenski učitelji ne postavijo proti tej nemškutariji, oni učitelji, ki pri zdravicah tako radi povdarjajo svoje slovensko in slovansko stališče. Žalostno je pri nas tem bolj, ker je naš okrajni glavar v Črnomlju Slovenec, dočim so vsi drugi c. kr. okr. glavarji na Kranjskem, kakor znano — Nemci. Vender se pri nas nemškutari morda še huje kot drugod. Nekdo se je že v „Slovenec“ pritožil radi tega. Pač vse drugače je bilo za časa, ko je vrli pokojni J. Rihar

vodil posle c. kr. okr. glavarstva v Črnomlju. Zakaj pa zahtevate, dragi Slovenci, da bi se gori v „Nemškem Gradcu“ govorilo in razpravljalo slovenski, če ste pa doma zadovoljni z „blaženo“ nemščino? Ali ni to narobe svet? — Štajerski in koroški Slovenci sklepajo resolucije in se navdušujejo za slovensko nadsodišče in vseučilišče. G. urednik, ali Vam je morda znano, koliko resolucij za slovensko univerzo in za slovensko nadsodišče v Ljubljani je bilo že sklenjenih v dolenjskih mestih in vaseh? Najbrže da čakajo vsaj naši zavedni Črnomaljci in Metličani, da jim da povelje k temu „drznemu koraku“ njih ljubljanski poveljnik ali vsaj novomeški podpoveljnik. Dr. Slanc se najbrže še ni ogrel za to prekrasno idejo, ker ima kot zastopnik metliške poštenosti in npravnosti „v boju za biti ali ne“, sedaj preveč posla z metliško „farovško posojilnico“ in s tem preklicanim „konsumom“. Vse pride še na vrsto! Torej Metličani in Črnomaljci pozor!

Iz Zagorja ob Savi, 20. oktobra. Dopisi iz Zagorja so že napolnjevali mnogo predalov listom vseh mogočih barv. In kaj je bila vsebina vseh teh dopisov? Splošno rečeno: ravs in kavs. Le semtertje se je izrazila kaka želja po zbolšanju položaja naših delavcev; zato pa se tudi nobena stranka pri nas ne more posebno pohvaliti, da bi bila Bog ve kaj naredila za splošni blagor našega ljudstva, nobena nima kaj posebnega pokazati, vsaka le bolj sebe išče.

Posebno za našega kmeta se je malo, malo storilo. Zdi se človeku, kot bi kmečkega stanu pri nas ne bilo. V resnici je ta stan pri nas tekom let tudi zelo propadel. Saj je rudnik dosedaj pokupil nič manj kot 18 (reci: osem-najst) kmetij in šteje poleg teh še 40 svojih hišnih števil. Nekdaj lepi in rodovitni travniki in njive teh kmetij so sedaj s smrečicami posajeni ter se v gozd spreminjajo.

Za vsak kraj so gotovo velikega pomena prometne zveze (ceste in pota). Zagorje je kraj, ki plača v primeri z drugimi kraji posebno zaradi rudnika veliko davka. In vender! Kaj se je storilo za Zagorje glede prometnih zvez? Cesarska cesta, ki pelje na čez tri ure oddaljene Trojane, nima posebnega pomena za našo okolico. Imenitna pa je pač okrajna cesta, ki vodi od Trojan v Zagorje in na kolodvor. Po tej cesti gre voz za vozom. Po njej je veliko več prometa, kot po cesarski cesti čez Trojane. Koliko voz gre na kolodvor, koliko se po njej zvozi lesa, sena i. dr. za rudnik! In vender v kakem stanu je? Široka je po največ okoli 4 metre, in marsikje se je nemogoče voznikom izogibati. Občine Zagorje, Kotredež, Aržiše, Kolovrat, Št. Gothard naj stopijo na noge in odločno zahtevajo, da to cesto prevzame dežela.

Cesta, ki pelje iz Zagorja, oziroma od Sv. Jurja mimo Kolovrata skozi Peče v Moravče, je v takem stanu, da se po njej sploh na moreš peljati, ampak je treba peš za vozom „moškitati“. In vender se tudi po njej obilo zvozi. Prizadete občine, na noge! in zahtevajte od dež. odbora, oziroma zbora, pomoči! Ako ima dovolj denarja za nemško gledališče in za druge take „nebodiga“, bo tudi imel za najpotrebnejše stvari.

Še slabša je zveza Zagorja s štajarskimi Trbovljami. Štajarci so iz Trbovelj na Hrastnik zgradili lepo cesto čez visok hrib z velikimi stroški, pa gotovo ni bolj potrebna, kot bi bila cesta od nas v Trbovlje. In ta bi se dala zgraditi po ravnem in z malimi stroški posebno, ker bi jo do meje gotovo radi Štajarci sezidali.

Sedaj pa se podajmo iz Zagorske doline skozi Sotesko na obrežje bistre Save. Železnica! Ta pa ta! Kaj bi bilo, ali bolje, kaj je bilo, ko nje ni bilo. Pravijo, da so voli vlačili doli iz Hrvaške ladije, ki so bile bogato obložene z vinom in drugim blagom. Sicer naporno, pa romantično življenje je bilo med divjimi skalami, in marsikteri srebrnjak je padel v domačo moš-njico, med tem ko ga sedaj požre nenasitljivi židovski kapitalistični „žakelj“. Dobro! Železnico imamo in kar nič se ne moremo pritožiti nad njo. Toda nekaj družega manjka. Dokler mi

je bil ta svet „Za Savo“ samo po imenu znan, predstavljal sem si ob Savi lepo izpeljano cesto, ktero so že Rimljani sezidali in bi se dalo prav krasno po njej kolesariti tje v zeleno Štajarsko. Od Zaloga do Litije, Save in tudi še nekoliko dalje imamo tudi v resnici cesto ob Savi. Tudi od Trbovelj dalje do Zidanega Mosta je cesta. Smo namreč že na štajarskih tleh, kjer nas v gospodarskem oziru daleč presegajo! Ko se pa pelješ od Zidanega Mosta dalje proti Hrvaški, tedaj vidiš lepe ceste na desnem in levem bregu Savinem. Le iz Zagorja ne moreš nikamor, ne proti Savi-Litiji, ne proti Trbovljam. Še poštena peš-poti ni ob železnici, ker ravno ta je po nekdanji poti sezidana.

Pred vsem bila bi potrebna vsaj cesta od Save do Zagorja. Omenjam, da imamo v Litiji okraj, glavno varstvo, sodnijo, davkarijo, in vender je z vozom ali peš nemogoče iti tje gori. Zagorci sami sicer nimajo razun premoga kaj posebnega izvažati, ker se pri nas veliko več použije, kot pridela; toda Zagorje bil bi trg za okoličane na desnem bregu Save, ako bi bila poštena zveza.

Toda če Kumljanec srečno pride in prinese svoje blago s hribov po raztrganih gorskih potih do Save (kakor je n. pr. posebno sedajna pot od Sv. Jurja pod Kumom do Save), tedaj pride še-le z dežja pod kap, ker ondi ne najde ne ceste, ne mostu čez Savo.

Dandanes vse odločuje militarizem. Če je ta in ta železnica ali cesta potrebna iz strateških vzrokov, jo gotovo zgrade. In savska dolina z obojestranskim hribovjem? Ali nima ta nič strateškega pomena? Recimo, da bi bilo treba prodirati s četami od Zidanega Mosta ali od Ljubljane in Zaloga? Ali bi se marširalo po razburkanem površju bistre Save? Kako potrebna bi bila vsaj poštena peš pot od Zagorja do Save in Litije, kaže posebno veliko število nesreč, ki so se zgodile vsled nedostajanja te zveze na železnici, ali v Savi. Mrtvaške knjige kažejo, da je bilo od leta 1850. dalje samo med postajama Zagorje-Sava od vlaka povoženih 31 ljudi. (16 je pokopanih v Zagorju, 13 na Savi, 1 v Št. Lambertu, 1 na Polšniku). 11 jih je padlo vsled pomankanja poti čez čerovje (Št. Lambert = 6, Polšnik = 3, Zagorje = 2).

V Savi se jih je utopilo 27. Sedem izmed teh se je ponesrečilo, ko so iz Renkov (spada pod Polšnik) v Zagorje žito plovili. 10 jih je padlo v Savo, ko so šli ob strmem obrežju. Le pri desetih se ne razvidi vzrok, na kateri način, da so utonili. Vsled pomankanja vsaj poštene steze se je torej v teku 48 let ponesrečilo 59 ljudi samo med postajama Sava-Zagorje. Povoženi so bili največ popotni ljudje, torej siromaki, ki se niso mogli po železnici peljati in so peš šli po progi. Toda ti so še bolj pomoči in usmiljenja vredni, kot bogatini, ki se po tej progi v prvem razredu vozijo. Kdo pa ima na vesti te siromake? Železnica, še več pa tedanje deželne in občinske oblasti, ki niso prisilile železnice, da bi bila ob železnici pot zgradila in tudi vzdrževala. Zanimivo je tudi, koliko delavcev je umrlo ob času zidanja železnice. Samo Zagorska mrtvaška knjiga ima iz leta 1846. 115 delavcev, ki so umrli vsled tifusa, družih bolezni, ali se ponesrečili; leta 1847 = 45, leta 1848 = 55, leta 1849 = 72.

Kar so predniki zakrivali in zamudili, popravite torej nasledniki s tem, da se zaveste svoje dolžnosti vse prizadete občine, in hitro, odločno in brezobzirno zahtevate pomoči od deželnega odbora. Lepa prilika pa se ponuja tudi našim dež. poslancem, da tudi za naše kraje kaj store. Saj imamo kar tri. Če se enemu ne bo vredno zdelo, se bo pa drugemu zljubilo. Res je sicer skoro nemogoče, zgraditi cesto na desnem bregu od Renk do Zagorja po stari „volovski poti“. V Zagorju pa vže tako imamo brod, ki most za silo nadomestuje. Do Trbovelj tudi vodi cesta za silo. Slavni zagorski občinski odbor in še slavnejši možje, lotite se teh potrebnih gospodarskih vprašanj, potem pa ne bode ostajalo časa za zabavljanje in za drugo nebodigatreba. Ako pa je to vprašanje še pre-

majhno, pa mu prihodnjič pridenemo še vodovod, požarno brambo, ali kaj takega. Š.

Z Goriškega. (Izvirni dopis.) Smrt monsignora And. Marušič-a je napravila v celi deželi globok vtis. Saj je bil skoraj vsem, duhovni in svetni inteligenci, katehet na gimnaziji. Vsi so ga imeli v najboljšem spomnu. Mož je igral važno vlogo na Goriškem. Moža Winklerja in Marušiča vidimo stati v prvih vrstah v borbi za slovenske pravice. Pred 30. leti sta se prikazala kot prva bojovníka na političnem polju in dočim so bili vsi drugi globoko zakopani v nemštvu in lahonstvu, sta ta dva neustrašeno sukala pero in ljudstvo budila k narodni zavesti. Bila sta sicer oba c. kr., ali v kljub temu se nista ustrašila truda. Ni čuditi se, ako je splošno bilo znano, da sta bila baron Winkler in And. Marušič vedno najiskrenejša prijatelja. Kaj je bil rajni Marušič na Goriškem, to bodo že goriški listi pisali. Na tem mestu ni prostora za daljši življenjepis. Zadošča naj to: Kot duhovnik je bil najlepšega vedenja; kjerkoli je nastopil, delal je čast svojemu stanu. Držal se je vedno in povsod in v vsakem obziru zlate srednje poti. Hinavstva, lizunstva in klečepazenja ni poznal, mož je bil skoz in skoz odkrit. Kot katehet na gimnaziji je bil točen in jako previden. Nekateri menijo, da je bil celo predober in premehak. Toda računil je z razmerami na gimnaziji. Sam je najbolje čutil in tudi prav dobro poznal hibe sedanjih gimnazij, zato je bil prisiljen „lavirati“, da se je ognil neprijetnostim na vse strani. V najhujšem položaju je bil kot zastopnik cerkve v deželnem šolskem svetu. Ne malokrat je bil v hudih škripcih in sicer z večine zaradi tega, ker ni dobil podpore od cerkvene oblasti. Bile so na dnevnem redu strogo verske in narodne zadeve. Nekateri Slovenci so se čudili, zakaj ni tu pa tam odločneje nastopil. Ali rajni Marušič je predobro poznal svoje cerkvene predstojnike in je prebistro videl, kako malo svobodna je cerkev v Avstriji, zato je pustil vse skupaj in previden molčal, ker drugače bi se pošteno blamiral. Kot politik je bil rajni Marušič odločen narodnjak od pete do glave. Nikjer ni skrival, da je Slovenec, dasi je bil odvisen uradnik. V zadnjih letih se ni spuščal v boje. Imel je o goriških homatijah svoje mnenje, katerega ni skrival.

V družbi je bil veselega duha in jako živahen. Z bistroumnimi dovtipi ni bil v zadregi. Z vsemi je bil prijazen, posebno s svojimi bivšimi učenci. Kjerkoli jih je srečal, se je ustavil in se prijazno z njimi pogovarjal. Veselilo ga je, ako so njegovi učenci, posebno Slovenci, prišli do dobrih služb.

Sploh smo s smrtjo tega moža izgubili goriški Slovenci vrlega duhovnika, iskrenega narodnjaka, vsestranski izobraženega rodoljuba. Dasi je bil že v letih, vendar bi bil lahko še precej let delal in marsikaj dobrega in lepega svetoval mladim politikom. Spomin je imel izvenreden. Toda Bog ga je hotel imeti in moral je prezgodaj v večnost. Naj počiva v miru!

Ob Sočinih bregovih. 27. oktobra. (Izvirni dopis.) Kakor goriški listi pišejo, so c. kr. inženirji začeli novo črto trasirati ter hočejo zvezati železnico po soški dolini z vipavsko in potem po kraški planoti v Trst, tako da bi bila nova železnica neodvisna od južne. Tudi na Bovškem so nekateri inženirji gledali, kako bi jo vkrenili na desno in ne čez Predel. Torej — načrtov imamo na kupe, železnice nobene! Iz vsega se vidi, da gospodi na Dunaju je malo za to železnico. Posebno jim to ugaja, ker pokrajine niso jedine in eden proti drugemu ruje in podira. Zato je pa za vladno lahko delo. Najžalostneje pri celi stvari je to, da merodajni Slovenci zametujejo slovensko progo in potegujejo se za nemško. Bismarckovci so pač veselijo predelske železnice, saj v tej vidijo nekaj most do Adrije. In vse to na ljubo nemškutarskim Bovčanom! Že zdaj je Bovec od nog do glave nemškutarsk, kaj še le potem! — Le naprej, slovenski časopisi, le potegujte se za mater Germanijo in robotajte velegermanskim načrtom!

Z novim letom, ako ne pride kaj vmes, bode v Kobaridu začelo c. kr. sodišče poslovati.

Poslopje že stoji in kar še manjka, tudi pride. Čas je!

Pomnoženi c. kr. okrajni šolski svet za tolminski okraj je imel 15. okt. sejo, kjer so se pretresovali stroški in dohodki za l. 1898.99. Ker je finančno stanje žalostno in ni upanja, da bi se temu opomoglo z ustanovitvijo deželnega šolskega zaloge, zato so navrgli na izravne davke 100 % od sto. Prilčno 52.000 je rednih stroškov in toliko menda tudi plačuje okraj izravnega davka. Lepe nade za kmetja, kaj ne? Daleč smo prišli na jugu s svojim oportunizmom in popustljivostjo nasproti vladi! Ne vem, ali je nad Slovence in slovenske zastopnike na jugu prišlo prokletstvo, ali kaj! — Že 30 let s popustljivostjo naši zastopniki niso ničesar dosegli in še danes niso prišli k spoznavanju! Res ne vemo, ali smo mi slepi, ali pa naši poslanci, ali pa je dunajsko ozračje tako, okuženo, da res ni mogoče drugače. Za danes vam povem, g. urednik, občna nezadovoljnost vlada in hude opazke slišimo na to stran. Radovedni smo še, ali so sploh naši poslanci sposobni še za kak odločen korak.

Pred tedni so našli mrtvega človeka na poti od sv. Lucije do Tolmina in sicer pri novem mostu v „Vodilu“. Ugibanje je mnogostransko. Res je, da je bil dotičnik od žganja omamljen. Z dvema drugima je bil namenjen v Tolmin. Vsi trije so imeli vozove. Druga dva sta prišla v Tolmin, tretji ne. Zato so nekateri sumničili ona dva tovariša. In res, menda se zdaj nahajata v preiskovalnem zaporu. Upanje je, da pride resnica na dan.

Vsi imajo zdaj polna usta, da bode goriški knezonadškof za kardinala imenovan. Vsi mu privoščimo iz srca to čast, toda bojimo se, da bo morda celo šlo na račun slovenskega naroda.

Iz zlate Prage. 20. oktobra 1898. — Vesel, znamenit pojav beležimo, pojav, ki ima lahko velikanski pomen v medsebojnem spoznavanju slovanskih narodov in plemen. Gosp. Adolf Černý, znani posredovalec med Čehi in Slovaki ter med Poljaki in Čehi, iskreni prijatelj i nam Slovincem, je izdal „zbornik razprav, dopisov in poročil iz slovanskega življenja“, 1. številko „Slovanskega pregleda“.

Velike nade smo stavili vanj, in nismo se varali. Zadovoljno smo prelistavali sešitek, naslajali se s članki in dopisi. In kaka imena so zastopana! J. Bandoín de Courtenay piše krepak članek „Slováci a koruna sv. Štěpána“. O tem ne moremo še referovati, a začetek kaže, da nam bo pisatelj z večšo roko podal dovolj zanimivega, kar ne bo izgubilo svoje vrednosti. Karol Štěpanek piše o petdesetletnici smrti slavnega ruskega kritika Bělskega. Ne ponuja se nam tu morda samo kak suhoparen životopis, marveč v prikupni obliki nam pisatelj načrta razmere na Ruskem za časa Bělskega, vse tiste ideje, ki so bile za učenjaka vodilne, ga naslika za „humanniho nacionalistu“, pove njegove nazore o narodu in narodnosti, o njegovem vplivu na carja-osvoboditelja, o njegovem estetičnem naziranju. . . . Wladislaw Mickiewicz, sin največjega poljskega pesnika in priznana kapaciteta v poljski literaturi, osobito v kolikor se tiče njegovega očeta, poroča o rokopisu „K njig potovanja“, koje je Ad. Mickiewicz spisal v slogu sv. pisma. S to knjigo je hotel pesnik pregnancem poljskim viliti novega zaupanja in je predstavil v nji svoj narod za izvoljeno ljudstvo in njegovo zgodovino prispodobil zgodovini življenja, trpljenja in veličastnega vstajenja Kristovega. Rokopis te knjige, ki se je prevedla i v francoščino, je pesnik podaril Ignaciju Domejku, ki ga je vzel s seboj v Chile, a ga zopet pripeljal s seboj nazaj v Evropo in daroval sinu pesnika. Nato slede nekatere krasne sentence, izpisane iz knjige.

Izmed dopisov nas zanimajo vsi od kraja: iz otožne Lužice čitamo vesele vesti o organizaciji srbske dijaške mladine, o smrti in življenju najstarejšega srbskega rodoljuba Mósaka Klosopolskega. Iz Varšave zanimivosti o rusko-poljski šolski upravi z drastičnimi vzgledi, kako Rusi s silo tlačijo Poljake, 100 poljskih

dijakov je bilo izključenih, ker so se dali skupaj fotografovati! Poljščini je v šoli odločenih — 19 ur v vseh razredih na gimnaziji skupaj. Dijakom se dovoljuje, da med seboj smejo (!) v šoli govoriti le — ruski!... Na ta način še dolgo ne bode rusko-poljske sloge! — Iz Lvova poročajo o političnih razmerah, izjemnem stanju in o literarnem gibanju. Tudi tu se nam razkrivajo rane — na mestih, kjer se človeku zdi najbolj zdravo meso! Iz Pariza se javlja o tamošnjih poljskih zavodih, popisuje se življenje tamošnjih poljskih emigrantov. Iz Odese se med drugim naznanja, da imajo tam velikansko dvorano za predavanja (Народний аудиторій) kjer se takorekoč vsak dan prirerajo popularna predavanja o raznih strokah vede in znanstva, kjer se zbira čisto po več stotin poslušalcev. Tam imajo tudi akcijsko izdajateljsko društvo, ki zalaga znanstvena in leposlovna dela tamošnjih pisateljev. — Iz Dalmacije se piše v smislu idej, koje sta razširjali „Nova Doba“ in „Nar. Misao“ o zjednjenju jugoslovenskih plemen, o gibanju med mladino in o politični strankarski razcepljenosti. O mladini se pravi: „Ta mladina (novodobaši) ne vidi svojega cilja v šumnih demonstracijah, pogostnih telegrafskih izjavah nevolje ali soglasja, v slavnostnem sežiganju novin, skratka v domoljubni preobčutljivosti — pač pa v delu, v stremljenju po izobraženju in npravnostnem izboljšanju same sebe, v resni pripravi na bodoče praktično poseganje v narodno življenje...“ — Prežalostno sliko nam razvija dopisnik s Koroškega. Najboljše bi bilo, na vesti celi članek, da bi ga ljudje brali, in kdor bi ne izvajal potem posledic, ki jih narekava zdrava pamet, naj se ga po ustih nabije! Članek priobčim v „Miru“. — Znani pesnik laških Slovencev nam opisuje življenje in bitje svojih 40000 rojakov in nevarnosti, preteče, da se bodo pogubili v italijanskem morju...

Nato so še razgledi in poročila iz vseh strani slovanstva in pregled časopisov. V rubriki „literatura, umetnost, veda“, priobčuje dr. Ivan Franko, najboljši maloruski pisatelj, članek o maloznani maloruski literaturi. Potem so še razne kritike, referati...

Zanimivosti je toliko že v 1. sešitku zbrane, da mora vsakega, ki se zanima za slovanstvo in vsaj malo češko razume, navdušiti, da se naroči nanj. Glavna vrednost „Slovanskega pregleda“ je v tem, da se zbornik ozira najbolj na sočasno vrenje in gibanje slovanskega življenja, da se briga za vsa vprašanja slovanske sedanjosti. Tako smo lahko prepričani, da se bo uspeh gotovo dosegel, da se bo slovanska vzajemnost postavila na temelj resnične vzajemnega spoznavanja, ker do sedaj je bila zidana le na pesek meglenih fraz in hipnega navdušenja. Dopisniki sodelujejo iz vseh slovanskih pokrajin; torej bo zanimivost tudi na tej strani. O Slovencih sporočita n. pr. v prihodnjem sešitku gg. I. Lego (o literaturi) in A. Dermota (o političnih in socialnih razmerah).

„Slovanský přehled“ izide, čisto ilustrovan v 10 sešitkih po 3 pole obsegajočih; o počitnicah ne bo izhajal. Naročnina 3 gl. 20 kr. Pozneje se bo izdajala i „Slovanská knihovna“, v kateri bodo izhajale razprave in studije o slovanskih razmerah in različnih vprašanjih, tikajočih se slovanskega življenja.

Slovenci, naročajte se!

Politiški pregled.

Državni poslanec Viljem Pfeifer praznuje petindvajsetletnico svojega poslanstva. Preteklo je že 25 let, kar si je priboril mesto državnega poslanstva in ostal nepretrgoma v istem okraju. „Slovanska krščanska narodna zveza“ mu je priredila 26. t. m. zvečer slavnostni banket, pri katerem se je slišala poleg čestitanja jubilarju marsikatera žareča beseda o slovanski vzajemnosti.

Nemški nacijonalc. Ker so v sredo v nagodbenem odseku nemškoliberalni veleposestniki in zastopnik Mauthnerjeve skupine pri glasovanju potegnili z desnico, so se nemški naci-

jonalci ločili iz zveze nemških opozicijskih strank. S tem je nemška „Gemeinbürgschaft“ razbita. Dne 6. novembra bodo imeli štajarski nemški nacijonalc. shod zaupnih mož. Na shodu se bode gotovo zahtevalo nadaljevanje najskrajnejše obstrukcije in zvezo z Wolfom in Schönererjem.

Graškim županom je bil 25. t. m. jednoglasno zopet izvoljen bivši župan dr. Fr. Graf.

Pri občinskih volitvah v Pragi, ki so se vršile te dni so v III. razredu, postavili svoje kandidate tudi češki narodni delavci. Zmagali niso, a njihov nastop je značilen za delavsko organizacijo na Češkem. V I. in II. razredu so na Višehradu podlegli kandidatje združenih Mladochov in Starochov. Zmagali so samostojni kandidatje.

Občinske volitve v Zagrebu so kaj slabo izpadle za hrvatsko opozicijo. Zmagali so v III. razredu vladni slugi pristaši dr. Franka s 324 glasovi. Židje so vsi glasovali s Frankovci. Od 1396 je glasovalo samo 534 volilcev. Ta mladost izvira od tod, ker so volilci prepričani, da je vladna sila tako močna, da je ob njej pomen ljudskih zastopstev povse minimalen, tudi če bi dobili večino, kar je pa pri novem volilnem redu skoro izključeno. Kljub temu pa pobitost hrvatskih opozicijskecev ni na mestu. Vstvariti je treba trdno organizacijo, potem pa delati pozitivno, pa bode pri volitvah število opozicijskih volilcev vsaj častneje, če že zmage ne bode. V II. in I. razredu je zmagala madjarska stranka.

Nemški cesar je odpotoval iz Carigrada. Na poti v Palestino ga spremlja 600 konjenikov sultanove garde.

Na Francoskem je po ostrih napadih v zbornici demisovalo Brissonovo ministerstvo. Bilo je preuslužno Dreyfussovcem.

Domače novice.

Volilni pogovor v Kranju so imeli zadnji torek zvečer vsled povabila meščanskega in obrtnega volilnega odbora volilci, da bi slišali kandidata g. Koblarja. Prišel je na pogovor tudi g. Šubic in z njim četa Majdičevih hlapcev s Pircem in drugimi kričači. Ta olikana četa je hotela uprizoriti škandal. Ko je g. Koblar dobil besedo, ustrašila se je, ker bi slišala resnico, in je začela kričati. Hotela je kot nepovabljen gost komandirati predsednika. Čisto prav je g. Koblar njeno vedenje primeril z vedenjem socialnih demokratov. Poslužila se je vrh tega najpodlejega manevra za razganjanje shoda. Obdolžila je našega poročevalca g. Štefeta nekakega napada, ker se je igral slučajno v roki z zaprtim nožem, ko je bil svinčnik ošpičil. Nekdo mu je zaprti nož vzel in zavpil: „Štefe ima nož!“ Nato hrup, kakor bi bil g. Štefe res komu kaj žugnil z nožem. Ta manever je bil sicer za nje dober, posebno ker je Wolf Piro, načelnik mestne policije, ga precej izrabil v svoj namen. Vse to naj bi se bilo, ali da je nesramni manever šel obešat v „Narod“, je tem bolj žalostno, ker Nemci take izmišljotine vzamejo za resnico in nas razkričavajo kot surovce, in vse to čisto po nedolžnem. Omenjeno poročilo v „Narodu“ je zabeljeno še z jedno lažjo, namreč s trditvijo, da je g. Koblar odličnemu meščanu rekel, da ima dobro „gofljo“. Mi le rečemo, da naj „goflja“, ki bajé noče lažij v „Narod“ poročati, drugič popraša, če sam ni slišal, kaj je rekel g. Koblar, ki ni nikogar psoval „gofljo“. Ko so odšli kričavi junaki iz sobe, je g. Koblar vpričo 30 volilcev razvil svoj program in žel soglasno pohvalo z izraženo željo volilcev: „Na svidenje drugič, ako ne zmagamo sedaj!“

Slaba firma. Piše se nam: „Ali veste, go spod urednik, zakaj je propadel g. Šubic celo mej svojimi domačini v Loki? Zato, ker je zanj od hiše do hiše agitiral dr. Tavčar. Naj bi bil g. dr. Tavčar šel agitirati še v Kranj, bi bil g. Šubic znabit tudi ondi ostal v manjšini.“

Iz poslanških krogov se piše „Slov. Gospodarju“, da je najboljše, ako se prošnje za nadsodišče in vseučilišče napravljajo na državni zbor in ne na dotična ministerstva. V ministerstvih uradih se založijo, a v zbornici se pride nejo vsaj v sejne zapiske. V toliko se bodo torej morali podani obrazci za prošnje spremeniti, da

se namesto ministerstev imenuje državni zbor. Objednem se listu tudi piše, da je sedaj najugodnejši čas, da gg. kateheti vložijo peticijo za spremembo nesrečnega § 3. Iz Češkega prihajajo enake prošnje posl. Žičkarju že v prav obilnem številu.

Naša delavska organizacija. „Slovensko delavsko stavbinsko društvo“ v Ljubljani, je tekom letošnjega leta postavilo na „Grobli“ poleg Štefanje Vasi 9 delavskih hišic. Devet delavskih družin dobi s tem svoje lastno imetje. Hiše stoje po dve in dve skupaj v ravni črti. Okoli hiš bodo vrtovi, kar bode gotovo koristno in dobro vplivalo na trpine. Slovesno blagoslovljenje hiš se bode vršilo v nedeljo dne 6. novembra popoldne ob 4. uri. Sv. opravilo je prevzel z veseljem premilostljivi gosp. knezoškof. Vspored slovesnosti je naslednji: Ob 4. uri vsprejem premilostivega g. knezoškofa in č. g. gostov. Ob 4. uri blagoslovljenje hiš, po blagoslovu slovesna seja. Zvečer priredi „Slovenska krščanskosocialna zveza“ primerno slavnost v veliki dvorani „Kattoliškega Doma“. Vabijo se k tej slovesnosti vsi prijatelji slovenskih delavskih stanov in krščanskosocialnega delovanja. Krščanskosocialna delavska organizacija je s tem delom zopet pokazala, da hoče v resnici delovati z vsemi silami za prospeh delavcev. Kje imajo socialni demokratje kaj pokazati v kljub ogromnim denarnim žrtvam delavcev, in kaj „Narodova“ inteligenca?

Samonemških napisov v Ljubljani nimajo le tvrdke, katere so deloma v slovenskih rokah, ampak blišče se po Ljubljani tudi napisi, kakor: „K. k. Landes Gendarmerie Commando Nr. 12“. V vsaki vasi je orožniška postaja označena tudi s slovenskim napisom, samo v slovenski Ljubljani ne. Prosimo g. župana, da stori v tem oziru primerne korake. Glede samonemških napisov na tukajšnji c. kr. glavni tobačni zalogi se je dvignila pritožba, oprta s številnimi podpisi. Upamo, da se vsestranski utemeljeni pritožbi ugodi!

Kako se beseda drži je pokazal zopet odbor tukajšnjega „Trgovskega bolniškega podpornega društva“. V stiski je na zadnjem občnem zboru obljubil, da bode v njegovem poslovanju slovenščina z nemščino enakopravna. Kakor se vidi, je pa na to obljubo popolnoma pozabil, ker je nedavno vabila na društveno sv. mašo izdal zopet samonemška. Ali mora večina v v društvu potrpežljivo prenašati nemškutarsko trmo g. Trevna?

Repertoire slovenskega gledališča. Danes, v soboto, se bo ponovila z najlepšim uspehom peta opera „Marta.“ — V torek, 1. novembra, se bo igrala priljubljena žaloigra „Mlinar in njegova hči.“ — V petek, 4. novembra se bo pela prvič nova opereta „Klarica na vojaških vajah“, v 4. dejanjih, vglasbil Roger, iz francoščine prevel Iv. Cankar. Glavne vloge so v rokah gospe Polakove, gđe. Štastne, gosp. Prejca in g. Inemanna. — V nedeljo, 6. novembra se opereta ponovi. — V torek, 8. nov. bo prva predstava klasične Lessingove žaloigre v 5. dejanjih „Emilija Galotti“, poslovenil T. Doksov.

Za slovensko vseučilišče in nadsodišče v Ljubljani je občinski odbor v Selcih v seji dne 26. oktobra t. l. enoglasno sklenil, odposlati peticije na v. c. kr. ministerstvo za vseučilišče in nadsodišče v Ljubljani. Dotične peticije so se takoj odposlale. Istotako se je oglasil obč. odbor v Podgori pri Gorici in štajarski obč. zastopi v Jarenini, Trbovljah, Laševski Vasi in občina Stanovska pri Poljčanah. Mestni zbor celovski je na predlog slovenskega uskoka odbornika dr. Abuje sklenil naročiti pravnemu odseku, poskrbeti zato, da stopi v zvezo s prizadetimi občinami, ki naj protestujejo proti osnovi deželnega nadsodišča v Ljubljani. Proti tej nemški predrznosti naj reagujejo slovenske občine s številnimi peticijami!

Kemično preskuševališče v Ljubljani, katero je bilo otvoreno šele pred dvema mesecema, dobilo je do današnjega dne vse skupaj 56 predmetov v znanstveno (kemično, bakteriološko in mikroskopsko) preiskavanje. Preiskovalo se je vino (22 vrst), umetna gnojila (11 vzorcev), voda (9 krat), mleko, pivo, sladkor,

zemlja, ilovica itd. Iz tega se razvidi, kako potreben je bil tak zavod v Ljubljani.

Vremenska hišica v Ljubljani pred „Narodnim domom“, ki jo postavlja občinski svet bele Ljubljane; ima na vrhu: S. — O. — N. — W. torej: Norden, Süden, Osten, Westen. Kje pa bode znamenje za nas?

Kje pa smo? Gotovo z veseljem opazujemo, da se je zadnji čas mnogo samonemških poštinih pečatov iz pristno slovenskih krajev popolnilo s slovenskimi krajevnimi imeni. A žal, da je še zmirom veliko število pečatov, na katerih se šopiri samo blažena nemščina. Take čudne pečate imajo: Lukovitz, Neumarktl, Lengenfeld, Birkendorf, Lustthal, Wernenfels, Kanker, Haselbach, Wrussnitz, St. Magarethen in Krain, Hof in Krain, Radna bei Lichtenwald, Unter-Deutschau, Altlag, Johannesthal in Krain, Gottschee, St. Kanzian, Suchen, Obermösel, Neuethal, Idrija, Dobrova bei Laibach, Adelsberg, Illirisch Feistritz, St. Veit ob Wippach, Domberg, Billichgratz. Tudi so večinoma samonemški pečati iz premnogih pristno slovenskih krajev zelenega Štajarja in tužnega Korotana. Dalje vidiš pečate, kakor; Tolmein, Prosecco, Görz, Capodistria, Albona itd. itd. Ganite se vrli rodoljubi po Kranjskem, Štajarskem, Koroškem in Primorskem, da ne bo svet mislil, da smo v deželi pruskega „Culturvolka“ ali v deželi polente!

Z Gorenjskega. V zadnjih dveh številkah ste po pravici okrcali prezirajoče ravnanje c. kr. glavarstva v Novem Mestu in Kamniku, ker še zdaj nimata slovenskih pečatov in ne uradujeta dokaj slovensko. A tudi radoljiško glavarstvo ne zaostaja za njima. Ono nima slovenskega pečata in slovenski dopisi so bele vrane. Tu se sistematično prezira naša materinščina. Na županstva, župnijstva, šolska vodstva, krajne šolske svete prihajajo dopisi skoro v sami nemščini, kakor bi bili kje gori v „rajhu“, in vender so razven Weissenfelške občine vse druge čisto slovenske. V zboljšanje teh žalostnih razmer bi kazalo zbirati nemške dopise ter jih po državnih poslancih predložiti ministerskemu predsedniku, da se bo očitno prepričal, kako se spoštuje slovenščina pri njemu podrejenih uradih. Drugič, vsa županstva, župnijstva, krajni šolski sveti itd. naj odpošiljajo samo slovenske dopise. Tretjič bi bilo izdatno zdravilo: nemške dopise vračati nerešene, slovenske pa posebno točno reševati. Drugače zakrknjeni birokraciji ne pridemo do živega. V zadnjih letih se je nemškutarija tako vgnezdila, posebno pri političnih uradih, da o slovenskem uradovanju skoro ni govoriti. Rodoljubi, ali bi ne bila na mestu kaka skupna akcija zoper tako početje?

Shodi. Jutri zboruje celjsko politično delavsko društvo „Naprej“ v ondotnem „Narodnem Domu“. Govorili bodo drž. poslanec č. gosp. J. Žičkar, dalje č. gosp. Kržišnik in dr. Karlovšek. Preteklo nedeljo je to društvo ustanovilo si podružnico v Poljčanah. — Dne 13. novembra priredi novoustanovljeno slov. politično društvo v Jarenini shod pri sv. Ilju — V Dobropoljah je jutri javen ljudski shod z jako poučnim vspehom.

Skofijsko gimnazijo baje hočejo ustanoviti v Gorici.

Iz Kranjske Gore se nam poroča: Vaš cenjeni list še ni omenjal grozne nesreče, ki se je tu pripetila 10. oktobra. Takrat je tu običajni semenj — pa tudi ples. Neki fant se ve je mislil, da tudi ne sme izostati. Proti 4. uri v jutro se je odpravil proti domu, a s težko glavo. Krog 5. ure našli so ga pod vasjo ob železnični progi z odtrganimi nogami mrtvega. — Dež je od 11. oktobra naprej vedno nagajal. Najbolj je lilo 17. oktobra na večer. Hudournik Pišenica je silno bučala in nad mostom državne ceste odnesla dokaj sveta, koder je držala vozna pot na njive. Tudi pod mostom se je dokaj zajedla, tako da so morali radi varnosti zabijati pilote.

Nove železniške proge. V državnem zboru je predložen vladni predlog glede 23 novih železniških prog tretje vrste, ki se zagotove l. 1898. Med tem sta tudi prog iz Velikoveca-Sinča Ves na prog južne železnice Maribor-Beljak v Železno Kapljo; in iz Trsta-Sv. Andreja drž. železnice Herpelje-Trst preko Kopra, Isole, Buj,

Motovuna in Višnjana na Poreč, eventualno na Kanfanar.

Razglednic je vedno več. Lepe razglednice je založil zopet knjigovez g. Turk: Ljubljana od Kongresnega trga z „Narodno kavarno“; Ljubljana s trnovskega pristana (jako zanimiva slika); prizori iz Koroške Bele in Javornika, ter „Gruss aus Assling und Sava“. Ne vemo, kdo je gosp. Turku natvezil, da so na Jesenicah sami Nemci.

„Nova civilna pravda.“ Spisal praktičen jurist. Ponatis iz „Slovenskega Lista“. Te poljudne knjižice imamo še nekaj izvodov. Cena 10 kr.

Viktor Parma: Bela Ljubljana, valček po slovanskih napevih založil L. Schwentner v Ljubljani. Cena 1 gld. 20 kr. Zunanost pojedinega, v elegantni obliki izdelanega iztisa, opremljenega z učinkljivo žensko alegorijo v finem barvotisku, je jako prikupljiva in ni dvoma, da privabi mnogo kupcev, to tembolj, ker je valček, kar se tiče izvedljivosti, najširjim vrstam naših pianistov in pianistinj pristopen, ker je v zelo lahkem načinu pisan. Skladatelj je tu uporabil, kakor že večkrat preje, v vseh delih valčka splošno priljubljene napeve slovenske narodne. Neumestna je pač uporaba vseslovanske himne „Hej Slovani“.

Preširnov spomenik. Pri nas je že tako! Slovenci smo sangviničen narod. Vsake nove ideje poprimemo se z vsem ognjem navdušenega srca, a čez noč, ko prespimo tisto navdušenje, loti se naših src neka apatičnost in brezbržnost, ki je svojina jedino-le našega naroda. In kakor se kaže ta hladnost v mnogih slučajih, javlja se posebno sedaj na jasn način, ko se gre za nabiranje za Preširnov spomenik. Navdušenje za nabiranje radovoljnih prispevkov je hipoma prenehalo, kakor da je izginilo to važno podjetje kar čez noč z dnevnega reda. Vzdravimo se torej iz brezdelnega mrtvila in začnimo po tolicah brezbržnih dneh s podvojeno silo z nabiranjem za spomenik našemu Orfeju, ki je toli ljubil Slovenstvo, da so mu „solze iz domovinske ljubezni lile“ in ki je nosil v dneh našega narodnega spanja v srcu plamenečo željo, „da zbudil bi Slovenščino celo“! Na delo tedaj!

Opozorjamo na današnji oglas gosp. Josipa Turka ml. Občinstvo mu je hvaležno, da se je postavil proti kartelu prodajalcev premoga.

Današnjemu „Slov. Listu“ smo priložili: „Vožni red, veljaven od oktobra 1898 do maja 1899“.

Društva.

Ustanovni shod društva „Naša straža“ se bode vršil v Ljubljani dne 15. novembra 1898 zvečer ob 8. uri v „Katoliškem Domu“. Ustanovni zbor voli glavni odbor, in sicer po § 7. pravil 50 odbornikov: 10 s Kranjskega 10 s Štajerskega, 10 s Koroškega, 10 s Primorskega in 10 izven teh dežel.

Za „Našo Stražo“ nam je poslal ustanovnino č. g. Vid Janžekovič, kaplan v Čauramljah. Slovenci! Društveni odbor sklicuje ustanovni shod. Delaj vsak v svojem krogu, da se na tem shodu ne osmešimo pred tujci. Gg. duhovniki, župani in učitelji, na delo!

Zveza slovenskih pevskih društev naznanja, da bode glavna skupščina dne 20. nov. t. l. ob 3. uri popoldne v prostorih „Glasbene Matice“. Ona pevska društva, katera še niso prijavila svojega pristopa k zvezi, naj to nemudoma storé in naj določijo odposlance za glavno skupščino.

Javno predavanje. Jutri ob 6. uri zvečer bode predaval v veliki dvorani „Katol. Doma“ v Ljubljani g. Evgen Lampe: „O krščanskem socializmu sploh“. K temu predavanju vabi najuljudnejše odbor „Slov. kršč. soc. zveze“.

O „Ljudski kuhinji“ v Ljubljani so nam došle razne pritožbe, ki naj bi se razpravljale na občnem zboru. Če se bode še dolgo odlašalo sklicanje občnega zbora, bomo mi razkrili zanimive stvari.

Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju ima v soboto dné 12. novembra t. l. svoj 10. občni zbor v hotelu „Zur goldenen Ente“, na Dunaju, I. Riemergasse 4, I.

nadstropje. Začetek ob sedmih zvečer. K temu se uljudno vabijo vsi na Dunaju bivajoči društveni člani.

Kletarsko društvo, vpisana zadruga z omejeno zavezo, se imenuje novo društvo, katero ima namen vino in grozdje kupovati in prodajati. Sedež ima v Ormožu.

V Trstu priredi jako zanimivo veliko dramatično predstavo odbor zavoda sv. Nikolaja v torek dne 1. novembra 1898. v redutni dvorani gledališča „Politeama Rossetti“ s sodelovanjem tamburaškega zbora iz Rojana, govorom in izvirnim Borštnikovim igrokazom „Stari Ilija“. Začetek ob 7¹/₂ uri zvečer. Vstopnina za osebo 40 nč., sedeži I vrste 50 nč., II. vrste 40 nč., III. vrste 20 nč.

Razne stvari.

Cesar je dné 23. t. m. zopet odpotoval v Budimpešto.

Pokojni cesarici so danes določili stalen prostor v kapucinski raki na Dunaju. Postavili so krsto poleg one cesarjeviča Rudolfa, ob strani počivata mehikanski cesar Maks in nadvojvoda Karol Ludovik.

Spomenik dr. Müllerju, ki je umrl za kugo kot žrtva svojega poklica, bodo postavili na Dunaju.

V Pragi se uči letos dvajset slovenskih velikošolcev.

O skupščini stranke prava na Trsatu je v tiskarni Čupak i Dujak v Sisku izšla poljudna knjižica. Kdor se hoče poučiti o tej znameniti manifestaciji, naj jo naroči. Knjigo krasi 6 slik. Naklada 20.000 izvodov. Cena 10 novčičev.

Za hrano vojakom nameravajo upeljati cenene morske ribe. V Inomostu bodo poskušali če bi se to obneslo.

Glavni dobitnik efektne loterije ljubljanskega mesta je dobil gostilničar Gjuro Mihel v Petrinju, na Hrvatskem.

Iz raja socialne demokracije. Leibknecht, znani socialnodemokratski vodja, je svojega sina posvetil vladni uradniški karijeri. — „Vorwärts“ v 185. šte. javlja, da sta Žida Bleichröder in Singer stranki darovala 15.000 gld.

Najnovejše vesti.

Presvetli knez in škof dr. Anton Jeglič se poda prihodnji teden po Vseh svetih na pot v Rim ad limina apostolorum ter se vrne v domovino koncem meseca novembra.

Deželna prizivna komisija za osebno dohodarino prične svoje seje dne 7. novembra ter bodo trajale do blizo 15. novembra.

Istrski deželni odbor je županstvu v Podgradu prepovedal, vlagati občinski denar v domačo posojilnico. Bode pa zopet po zobeh dobil!

V državnem zboru pride baje prihodnji petek na vrsto obtožba ministerstva radi porabe državnih denarjev za časopisje. Govoril bode zopet Stojalovski.

Razdor v levici. Poleg nemških nacionalcev so tudi antisemiti sklenili poklicati svoje zastopnike iz skupnega izvrševalnega odbora levice.

Dunaj, 28. oktobra. Princ Starhenberg je pozval državnega poslanca Lecherja na dvoboj radi govora poslednjega o dogodkih v tovarni za orožje v Steyru, kateri tovarni je princ predsednik. Lecher je baje odklonil dvoboj.

Iz ogerskega drž. zbora. Neodvisna stranka je sklenila nadaljevati najskrajnejšo obstrukcijo.

Nemška cesarska dvojica bode danes zvečer došla v Jeruzalem.

O Dreyfusovi aferi razpravlja kasacijsko sodišče v Parizu. Poročevalec Bard je predlagal razveljavljenje obsodbe. Ugibanja, kako bode sodišče razsodilo, so različna.

Na Francoskem je Dupuy prevzel sestavo novega kabineta.

Črna smrt na Dunaju.

Vojska, kuga, lakota! Teh treh šib božjih balo se je ljudstvo skozi stoletja. Vsled prodi-

rajoče civilizacije omejuje se prva kolikor mogoče, akoravno stopa na njeno mesto nič boljši tekmeč „oboroženi mir“, ki požre na leto milijone in milijone narodnega kapitala. Drugo je že bolj omejila moderna veda, in o tej nekoliko besedij.

Vsakemu je znano, koliko žrtev je za to boleznijo padlo, predno so učenjaki našli, kaj je prav za prav bistvo kuge, kako se razširja in kako se zabrani ali zdravi. Pred očmi nimamo sedaj samo kuge, ampak vse bolezni, ki se prenese na človeka, ali katere so nalezljive. Moderna medicinska veda je dokazala, da so prouzročitelji infekcijskih bolezni takozvane „bakterije“, to so bitja, ki se edino le z mikroskopom razločijo in se silno naglo množe. Če pride tako bitje v človeka, se tako pomnoži, da človeka v kratkem uniči. Take bolezni so tuberkuloza, zastrupljenje ran, tifus, kolera, ošpice, škardatina, difteritis, kôze, in — kuga.

Če gre vojak na vojsko, ima sovražnika pred seboj, junaštvo je, a nasprotstvo traja le nekaj časa. Če pa zdravnik v svojem laboratoriju študira te bakterije, če vidi tako rekoč dan za dnevom, leta in leta smrt v tako raznih oblikah pred seboj, če se trudi uničiti zavratnega sovražnika, samo da koristi človeštvu, da mu ohrani ljubo zdravje, mora vsak občudovati to junaštvo, ki izvira iz prave ljubezni do človeštva, in navdušenosti do vede. Dandanes, ko so ti učenjaki brez strahu za svoje življenje, konstatovali na podlagi eksperimentov, da prouzročuje infekcijske bolezni gotov kontagij ali bakterije, pokazali so nam tudi pot, da se te uničujejo, in se obvarujemo kolikor mogoče nalezljivosti. Ta veda se imenuje „bakterijologija“, in uničenje bakterij „desinfekcija ali razkuževanje“. Da so pa prišli do teh zaključkov, je bilo treba vzeti te bakterije od bolnega človeka, jim dati v steklenici take pogoje, da se množe, ž njimi okužiti živali in pri živalih poskusiti razna zdravilna sredstva, da se ozdravijo. Ali ni to junaško delo, niso taki možje občudovanja vredni? Ta način znanstvenega preiskavanja vršil se je tudi na Dunaju v „bakterijološkim“ laboratoriju s kugo.

Ko je lansko leto v Indiji razsajala kuga, šlo je tja nekaj avstrijskih zdravnikov, da so študirali bolezen. Smrti so gledali vsak dan nebrojokrat v obličje, strašni smrti kuge. Toda božja roka jih je obvarovala, prišli so zdravi v domovino nazaj, da tu nadaljujejo svoje študije. Po neprevidnosti nakopal si je pa strežaj, ki je imel opraviti z okuženimi živalimi — kugo, in dr. Müller, ki je opazoval na stotine kužnih slučajev v Indiji, nalezil je od njega bolezen, in oba je pobrala — črna smrt. Ginljivo je bilo brati udanost dr. Müller-ja, ko je sam na sebi konstatiral kugo in določil, koliko ur ima še živeti. Prejel je sv. zakramente, se zaklenil v sobo in razun usmiljenke in zdravnika, ki sta bila vedno pri njem, ni bilo v sobi nobenega. Skozi okno je opravil duhovnik sv. opravilo, podelil odvezo; bolnik pa je glasno obudil kes, duhovnik porinil je pod okno sv. hostijo, katero je usmiljenka dala bolniku. Natanko je dr. Müller zapisal vse simptome bolezni na sebi. Poleg njega zboleli sta še strežnici in usmiljenka.

Umevno je, da je dunajsko prebivalstvo do skrajnosti razburjeno. — Črna smrt v njih sredi! — A neopravičeni so napadi na zdravnike, zakaj so se s tem pečali. Opravičen je napad na vlado, ki tako skopo podpira zavod, ki je velikanske važnosti za napredek zdravniške vede, v ohranitev človeškega življenja in zdravja. Če kdo iznajde morilno orožje, ki v jedni minuti usmrti mesto 50 ljudij 100, postane imeniten mož, tu ni škoda denarja, naj velja še toliko, da se poskušnje nadaljujejo, zavrže se prejšnje orožje, in ž njimi milijoni goldinarjev, ker je treba kupiti novo. A učenjak? Vsak stotak se mu takorekoč očita in nekako milostno podeli, kakor da bi on imel kaj od tega, in bi se v smrtonosnem bakterijološkim laboratoriju le razveseljeval in ne vagal vsaki dan svoje življenje. Razmere v bakterijološkim zavodu na Dunaju so v primeri z inozemskimi zavodi žalostne. V sredi mesta je zavod, v ozki dotiki z velikansko bolnico in le čudo je, da se že poprej ni kaj zgodilo. Tak

zavod mora biti izoliran, dokler se vrše prekušnje, mora biti občevarje na zunaj prepovedano. A to stane denar in vlada štedi, ker potrebuje za — kanone.

Letošnja vinska letina.

Letošnja vinska letina je bila po nekod dobra, po večjem pa le srednja. Po Vipavskem je največ škodovala dolgotrajna suša, po Dolenjskem pa je precej vzela gnjiloba, ki se je pojavila pred trgatvijo kmalu potem, ko je pričelo deževati. Kljub temu so pa letošnja vina prav dobra osobito pri posestnikih, ki so bili oprezní pri trgatvi t. j. da so ločili zdravo grozdje od gnjilega in prešali, odnosno pustili pokipeti vsako za se. S tem, ne samo, da so si napravili boljši pridelek, katerega bodo gotovo dražje prodali od drugih, marveč so se s tem tudi osigurali, da se jim vino pozneje ne pokvari, kajti ravno mešanje gajilega grozdja z zdravim, ima vedno mnogo slabih posledic. Tako vino namreč nepopolnoma pokipi, ostane v njem mnogo beljakovin, se prav počasi čisti, ima vedno nekaj zoprni okus, po letu se kaj rado skali in na zraku spremeni kmalu svojo prvotno barvo.

S takim vinom treba pozneje prav umno ravnati, da se mu popolnoma ne pokvari. Žveplo igra v takih slučajih veliko ulogo. Če se pretoči namreč tako vino ali še bolje že mošt v zažvepljan sod, pospeši v njem čiščenje, ker zabrani nadaljni razvoj bolezni. V tem slučaju se zažge za vsakih 100 litrov mošta ali vina 1—2 grama, ali za 10—12 hl držeči sod približno po 20 gramov žvepla; žveplo, ki se rabi v ta namen, je že nalašč za to pripravljeno in se ga dobi v prodajalnicah pod imenom, „žvepleni odrezek“ (Schwefelschnitt). Administration der Weinlaube v Klosterneuburgu pri Dunaju, oddaja kg takih odrezkov po 26—30 krajc.

Pri zažiganju žvepla se poslužuje posebnih žvepljalnic, da se žveplo ne cedi v sod. Preveč se tudi naj ne zažveplja, ker lahko dobi potem vino duh po žveplu; ta nedostatek se pa s parkratnim pretakanjem odstrani. Z žveplanjem se združi še čiščenje z gelatino (4—10 gr na hl) ali z beljakom 2—4 jajec. Vino se tako nekoliko hitreje včisti.

Prav okusen cviček so pridelali oni, ki imajo že večletne ameriške cepljene trte. Misel, da vino pridelano iz grozdja cepljenih trt, ima nek poseben okus, je res le misel ali prav za prav domišljavost. V resnici je pa takšno vino izborno, kar vinogradniki sami potrdijo. Iz še prav mladih trt se seveda ne da pridelati še prav izvrstno vino, a ko bodo te nekaj let stare, se bo dobrot vina povečala. Da je to istina, kaže dejstvo, da zahtevajo za taka vina po 24—26 gld. za hektoliter; ja mošt od portugalk se je prodajal v nekem kraju v Belokrajini celo po 50 krajc. liter in to koj prve dni septembra. Portugalka dozori namreč jako zgodaj in daje prav dobro črno vino. Isti je prodal portugalkin mošt po 35 gld. hektoliter. To so sicer izjemne cene, ali vender bi takih Dolenjci gotovo ne bili nikoli pričakovali. Zato pa tudi sedaj dela in se trudi vsak noč in dan kar more, da si kmalu obnovi svoj opustošeni vinograd. In v zadnjem času se je na Dolenjskem ravno v tem oziru prav veliko naredilo.

Vino, pridelano iz grozdja cepljenih trt je, ako so bolj izbrane vrste in ne samo domače, kakoršne se je poprej pomnoževalo (n. pr. belina, javor, škelina, lipna, navadna črnina i. d.) miljejša, močnejša in se da seveda dlje časa hraniti. Posebno dobra vina dajejo: Burgundec beli, italijanski rizling, rulandec, moslavina, portugalka, modra frankinja, traminec in črni burgundec; zadnji dve vrsti sta pa za naše razmere pregošposke t. j. da napravljati premajhne grozde, a dajati pa izvrstna buteljska vina. Razun teh se sedaj tudi veliko pomnožujejo: kraljevina, pinjola, grganja, španjol, kavškina ali žametasta črnina in enake; to so vrste, ki dajejo veliko, a bolj lahka in mehka vina; zato pa naj vsak, ki ne more napravljati vsako vrsto za se, pomešava boljše gori navedene boljše vrste s temi, in dobil bo produkt, da si boljšega ne more želeli.

Kdor nima doma gori navedenih žlahtnih vrst trt in se ne bavi sam s pomnoževanjem istih, naj si pa omisli preskrbeti dobre cepljenke pravočasno pri zanesljivih trgovcih in vinogradnikih. Sadi naj se le take cepljenke, ki so popolnoma zarašene, kajti le take dobro vsevajo in pričnejo že v drugem letu po saditvi, ne-ktore celo v istem letu roditi.

Kdor želi dobiti dobrih cepljenk in po nizki ceni, priporočamo, da se obrne na gosp. dr. Romiha, župana v Krškem, ki drage volje sprejema naročitve za trte iz ondotne trtnice.

Pravilno obnovenje vinogradov je sedaj v pravem tiru, in ko se vpelje povsod še umno kletarstvo, gotovo se bo odprla kranjskim vinom širja pot, nego jo imajo sedaj.

Upamo, da bodo letošnje cene vina — poprečno 22—25 gld. — še bolj spodbudile kranjske vinogradnike, da se še z večjo vnemo poprimejo sajenja novih trt, da bomo ljubljanci kmalu dobili dovolj in dobrega cvička in, kar je najvažnejše, nekoliko ceneje kakor do sedaj. Težko nam je odriniti kar skoro pol goldinarja za samo en liter!

Poslano.

Zahvaljujoč se neodvisnim narodnim gg. volilcem v Kranju in Škofji Loki za izkazano mi zaupanje pri zadnji deželnozborski volitvi, odklanjam vsako sumničenje glede motenja sloge ter izjavljam, da sem in bodem vedno delal za pravo slogo med Slovenci, ki bode gotovo prišla, če bode „narodna“ stranka nehala nasprotovati svojemu l. 1894. sklenjenemu programu. Naš cilj je jedinstvo Slovencev in zato piškave sloge, ki bi le z mandati utrdila sedanje strankarstvo, ne potrdimo nikdar.

V Ljubljani 28. oktobra 1898.

Anton Koblar.

Posestvo na prodaj

v Poženku pri Cerkljah.

Prostovoljno se prodajo lepi travniki okoli 8 oralov površja, ki se vedno lahko namakajo z vodo. Trava se dobro proda takoj s travnika v bližnji okolici.

Poleg travnika je mlin s 5 kamni, žaga, hiša in gospodarsko poslopje. Okoli mlina je arrondiranega sveta okoli 12 oralov. Čisti dohodki vsega posestva znašajo 700 gld. Vodna sila bi se dala porabiti še v večje podjetje osobito, ker pride s hribov obilo lesa.

Več se izve iz prijaznosti pri upravnistvu „Slovenskega Lista“.

96 (1—2)

Primarij dr. Vinko Gregorič

se je vrnil 94 (2—1)

in ordinira zopet ob navadnih urah, od

2.—4. ure popoldne.

Zoper slabokrvnost

Železnato vino

kemične analize

odličnih strokovnjakov

kateri so v

železnatem vinu

lekarja

Piccoli-ja v Ljubljani

zmiraj potrdili navedeno množino železa, so najboljše spričevalo ter dajejo največje poročstvo za njega učinek. (6)

To vino je kaj dobro za slabokrvne, nerazvne in vsled bolezni oslabele osebe, za blede, slohe (suhe) in bolehave otroke.

Cena politerski steklenic 1 gld.

Svarilo! P. n. občinstvo se opozarja, da se v trgovino na brezvesten način spravlja China-železnato vino, katero nima ni trohice železa v sebi ter je s koseniljo pobarvano. Tako vino nima nobene zdravilne veljave, pa ga tudi koseniljina primes ne stori za dietetično sredstvo.

Pozor!

Premog 50 klgr. samo 50 kr.!

Čast mi je slavnemu občinstvu uljudno naznaniti, da začeni z današnjim dnem prodajam

trboveljski premog

50 klgr. samo 50 kr.

Prodaja se v plombovanih vrečah.

Naročila se sprejemajo na Radeckega cesti (Kravja dolina) šte. 3.

Priporočam se v obilno naročilo. — Z odličnim spoštovanjem

98 (4-1)

Josip Turk ml.

VIZITNICE

priporoča

J. Blasnikova tiskarna.

Trnkóczyja
ustna voda
steklenica 50 kr.

Trnkóczyja
prašek za zobe
škatljica 30 kr.

kakor tudi

vse medicinsko-kirurške in farmacevtske preparate, specialitete itd., dietična sredstva, homeopatična zdravila, medicinska mila parfumerije itd. itd.

priporočajo in razpošiljajo na vse strani 27 (12-11)

lekarniške tvrdke:

Ubald pl. Trnkóczy v Ljubljani na Kranjskem,
Viktor pl. Trnkóczy na Dunaju, Margarethen,
Dr. Oton pl. Trnkóczy na Dunaju, Landstrasse,
Julij pl. Trnkóczy na Dunaju, Josefstadt,
Vendelin pl. Trnkóczy v Građu na Štajarskem.

➔ Pošiljatev z obratno pošto. ➔

10% ceneje kakor drugod!

Zimsko blago je že došlo in se dobiva po kolikor mogoče nizkih cenah samo v modni trgovini

Maksa Armiča

Sv. Petra cesta št. 2.

Zimske srajce za turiste. — Jopici za dame in gospode.

Aubice, čepice, jopice, vse iz volne za otroke.

Fine bele in rdeče vrhne jopice iz volne za otroke.

Nogovnice za gospode od 22, 25, 35 do 80 kr.

Nogovnice za otroke od 24, 30, 35, 45 kr. do 1 gld.

Fine rokavice za dame in otroke v škotskih barvah od 25, 35, 45 do 75 kr.

Fine rokavice za gospode od 45, 65, 70, 80 kr. do 1 gld. 20 kr.

Glave rokavice za gospode iz dobrega usnja podložene po 1 gld. 25 kr.

Šali za dame (Shawl) za zimo od 60 kr. vseh cen do 1 gld.

Copanke za dom za dame, gospode in otroke.

Pristne ruske galoše za dame, gospode in otroke.

➔ Dobijo se pa tudi sledeče stvari po jako nizkih cenah. ➔

Zavratnice dolge barvane od 16, 30, 35, 45, 50, 75 kr. do 1 gld. 50 kr., črne

od 28 do 70 kr., fine kratke barvane od 20, 30, 35, 38 do 75 kr.

Zavratnice kratke črne za stoječi ovratnik od 22, 30, 45 do 80 kr., za le-

žeči ovratnik od 15, 18, 20, 25 do 50 kr.

Zavratnice barvane in črne za nove stoječe-ležeče ovratnike od 45 do 70 kr.

Samopletke (samozaveznice) od 22, 35, 48, 60, 70, 80 kr. do 1 gld., za

kratke ovratnike vezati od 80 kr. do 1 gld., samozaveznice (Lavalieres)

od 35, 45, 55, 60, 75 do 85 kr.

Zavratnice za dame najnovije in fine od 45 do 65 kr.

Najelegantnejše fačone ovratnikov za gospode in ovratnikov za dame.

Najelegantnejše fačone manšetov za gospode.

Elegantne fine srajce, bele ali barvane s svilnatimi prsi.

Predsravniki, bel in barveni vseh vrst. — Gumbi za srajce in manšete.

Životniki in modroči raznovrstnih cen in najboljših krov.

Predpasniki barveni in črni za dame in otroke.

Posamentarijske kitičice, zavijavke in garniture, fina švicarska vezanina od

19 do 70 kr., v kosu izdatno ceneje.

92 (6-2)

Ignacij Čamernik

kamnosek,

v Ljubljani, Poljske ulice 28.

Priporoča se prečistiti duhovščini za vsa

kamnoseška cerkvena dela

oltarjev, prižnic, obhajilnih miz i. t. d.

Ima tudi lepo zalogo raznovrstnih

36 (24-23)

nagrobni spomenikov

preskrbljuje na željo cele rakve.

Priporoča se tudi stavbinskim mojstrom in hišnim posestnikom za vsa stavbinska dela iz trdega kraškega kamna, katera točno, solidno in po nizkih cenah napravi.

Brezplačno izdeluje narise, napravi obrise za cerkvena in stavbinska dela.

Jutri javno predavanje v „Kat. Domu“.

Splošno kreditno društvo

v Ljubljani, Dvorni trg št. 3

sprejema in izplačuje hranilne vloge vsak dan, obrest 4 1/2 % polumesečno ali 4% od dneva vložitve do dneva vzdige. 91 (3-3)

V tekočem računu (Giro-konto) se računajo obresti od dneva vložitve do dneva vzdige za zdaj po 3 1/2 %

Rentni davek plača društvo samo.

Posojila in kredit v vsaki obliki, obresti so po 5 1/2 % in po 5 %, brez vsakih stroškov ali prispevkov.

Poštno-hranilnične položnice in pojasnila brezplačno v pisarni ali po pošti.

Člani se sprejemajo iz naših pokrajin, potrebno je le z izjavo pristopa naznaniti, koliko glavnih deležev po 100 gld. se želi.

Uradne ure od 9.—12. dopoldne in od 3.—5. ure popoldne.

Telefon št. 90.

Telefon št. 90

Slavnemu občinstvu uljudno naznanjam, da sem dobil

generalno zastopstvo

meščanske pivovarne v Plznu

ustanovljene l. 1842.

za Kranjsko, Spodnje Štajarsko, Reko, Opatijo lko, Lovrano i. t. d.

ter da bodo točili

!originalno Plznsko pivo!

iz te pivovarne,

ki je najboljša na svetu, in tudi jedino bolnikom priporočeno od zdravnikov v dijetu,

naslednji gospodje:

Bilina & Kasch, „Pri Roži“,

L. Fantini, Gradišče

G. Fröhlich, „Pri slonu“,

Karol Koisser, „Pri Maliču“,

Ivan Mayr, „Narodni Dom“,

➔ v steklenicah ga bodo prodajali gg.: ➔

M. Avanzo, Wolfeye ulice,

Ivan Buzzolini, Spitalske ulice.

M. Umberger, Zidovske ulice.

Fr. Krapeš, „Narodna kavarna“.

Naročila na pivo v steklenicah in v sodčkih

vzprejemam v svoji pisarni

v Šelenburgovih ulicah št. 1.

Z velespoštovanjem

97 (10-1)

Ivan Gorup

generalni zastopnik meščanske pivovarne v Plznu

ustanovljene l. 1842.

➔ Naročila z dežele izvršujem točno. ➔